

Duurzaam ondernemen
niet meer **weg** te denken
uit het **bedrijfsleven**

Nauwe samenwerking
Julius van der Werf en
De IJzeren Man

Noord-Nederland
vervult voortrekkersrol
in energiesector

Fusiegemeente kan
profiteren van verschillen
in kwaliteiten

Dirk Scheringa: Niet langer bankier,
nog steeds ondernemer

Een constructief gesprek over het invullen en stimuleren van:

Duurzaam onderne

Duurzaam ondernemen. Een breed en misschien gehypet begrip, maar desondanks niet meer weg te denken uit het bedrijfsleven. Maar wat verstaan noordelijke organisaties nu eigenlijk onder duurzaam, wat betekent het concreet voor de bedrijfsvoering? En, niet onbelangrijk, hoe denken ze over de ontwikkeling van duurzaamheid in Fryslân? Deze en andere interessante onderwerpen kwamen voorbij tijdens een aangename lunchbijeenkomst in Brasserie Lourens van het Leeuwarder hotel Post Plaza.

Na een ontspannen kennismaken schuiven de negen heren rond het middaguur hun stoel aan. De meeste zien elkaar voor het eerst, maar daar is weinig van te merken. Zeker als het thema van de lunchmeeting ter sprake komt: duurzaam ondernemen.

Invulling van duurzaam ondernemen

Jan Schat, van autoverkoop- en verhuurbedrijf Autoschat uit Burgum, vertelt over de logische, maar desondanks weinig beproefde manier van duurzaam ondernemen in de autobranche: "Wij verkopen

en verhuren (met BAS Autoverhuur) naast reguliere auto's, elektrische exemplaren. In het verlengde daarvan openden we vorig jaar het Emobility Center Burgum, met onder meer een aardgas-tankstation en een elektrisch oplaadpunt." Zijn collega Stephan van der Veer vult aan: "Daarmee runnen wij het tweede centrum voor elektrisch vervoer in Nederland." Een gewaagde zet, ondersteund door het provinciale steunpunt voor elektrisch vervoer Drive4Electric, die Autoschat een bijzondere maar bovenal duurzame speler in de automarkt heeft gemaakt.

Thom de Ruiter, Econvert: "Wij adviseren organisaties om biogas uit afvalwater te winnen en leveren de 'Econverters'. Een markt die fantastisch loopt, ook zonder subsidie."

Mark van Lingen, Maasmond: "Wij denken proactief mee met klanten over duurzame oplossingen, ook al moet daardoor de klus soms opnieuw worden aanbesteed."

Ook voor BMD Advies Noord Nederland, Energy Valley en Econvert geldt dat duurzaamheid kernwaarde is binnen de organisatie. Zo adviseert BMD Advies bedrijven en instellingen over thema's als milieu, kwaliteitszorg en veiligheid, waar Energy Valley publieke en private energie-initiatieven stimuleert en faciliteert en het Noorden als energieregio promoot. Econvert houdt zich op zijn beurt bezig met duurzame energie-centrales, adviesdiensten en sinds een jaar eveneens met duurzame energieproductie door middel van waterzuiveringen. "Bij de anaerobe behandeling van industrieel afvalwater wordt biogas gewonnen", aldus Thom de Ruiter van het Drachtster bedrijf. "Wij adviseren organisaties uit allerlei sectoren en leveren de reactors; de 'Econverters'. Een markt die fantastisch loopt, ook zonder subsidie."

Motivatie loopt uiteen

Het verdienen van geld aan duurzame oplossingen brengt het gesprek op de motivatie achter duurzaam ondernemen. Voor Mark van Lingen van schilder- en projectinrichtingsbedrijf Maasmond is die vooral intrinsiek. "Wij denken proactief mee met klanten over duurzame oplossingen", aldus de Leeuwarder vestigingsmanager. "Zo werden wij onlangs aangewezen om een pand van de rijksoverheid van tapijt te voorzien. De stoffeermethode die gevraagd werd, levert echter enorm veel 'snijverlies'. Bovendien zou het personeel met arbo-onverantwoorde tapijtrollen moeten sjouwen. Alles behalve duurzaam dus. Voor ons de reden om een nieuw voorstel te doen, ook al moest daardoor de klus opnieuw worden aanbesteed. Gelukkig kregen wij alsnog de opdracht en liggen nu overal efficiëntere en tilbare tapijttegels."

Erik Boogaard, Boogaard Installatietechniek: "Steeds vaker stellen zowel particulieren als bedrijven ons de vraag 'waarop kunnen wij besparen?'"

Bram Dekker, Dekker Drukwerken: "Een focus op duurzaamheid levert direct geld op. Dankzij hightech digitale drukpersen produceren we meer en goedkoper, met aanzienlijk minder afval."

Ook voor Dekker Drukwerken levert een focus op duurzaamheid direct geld op. Al komt de motivatie hiervoor meer van binnenuit. "Wij gebruiken hightech digitale drukpersen. Deze kunnen meer en goedkoper produceren en leveren aanzienlijk minder afval op. Dit bespaart geld. Bovendien zijn onderdelen recyclebaar en gebruiken we bio-inkt", zegt Bram Dekker, directeur van het Leeuwarder bedrijf, die zichtbaar plezier heeft als hij over duurzame oplossingen in zijn bedrijf praat. "Ik merk dat ik het leuk vind om m'n bedrijf steeds duurzamer te maken. Qua verlichting bijvoorbeeld, dat volledig automatisch aan en uit gaat dankzij sensortechnologie. Of onze elektrische bedrijfsauto's en warmteterugwin-installatie. Nu intern alles klaar is, willen we ermee naar buiten treden. Het is een mooi USP", aldus Dekker. "Toch loopt menig ondernemer niet te koop met duurzaam ondernemen", reageert Peter Frank van Benthem van BMD Advies. "Meestal zijn dat bedrijven waarbij duurzaamheid is ingebakken, voor hen is het niets nieuws en dus geen reden voor extra aandacht."

Net zo vooruitstrevend, maar dan in de wereld van de afvalverwerking, is de Friese afvalverwerker Omrin. "Duurzaam is inmiddels dé kernwaarde van onze organisatie. Want afval is anno 2012 verre van waardeloos. Sterker nog, het is een grondstof voor nieuwe producten en energie", aldus Sape Jan Terpstra van Omrin. Maar niet alleen door sec de afvalverwerking mogen we Omrin duurzaam noemen. Ook in het voortraject spelen duurzame toepassingen een belangrijke rol. "We hebben bijvoorbeeld dertig (vracht)auto's op groengas rijden dat uit afval geproduceerd wordt. Ook op ons eigen terrein willen we zo duurzaam mogelijk zijn. Zo is ons hoofdkantoor in Leeuwarden voorzien van led-verlichting en zijn klimaatinstallaties aangepast, mede daardoor hebben we in twee jaar 25% aan energie bespaard. Bovendien gebruiken we bij diverse milieustraten nu zonnepanelen."

men

De ondernemers aan tafel zijn het erover eens dat het niet uit maakt of motivatie puur vanuit jezelf komt, of vanuit eisen van stakeholders. "Ook dan zal duurzaam ondernemen op zeker moment vanzelfsprekend worden. En dat is de situatie waarnaar we moeten toewerken", aldus Van Benthem. Zijn gesprekspartners knikken instemmend. "Op dit moment zijn er nog teveel verschillen tussen de eisen die grote partijen aan hun leveranciers stellen. Zo kun je aan aanbestedingen van de NS alleen meedoen als je bedrijfsauto's met A-label rijdt, terwijl menig hogeschool niet informeert naar verantwoord ondernemen. Dat zou anders moeten en kunnen als je elkaar als bedrijven bij de les houdt."

Jan Schat is het eens met Van Lingen. "De motivatie voor elektrische auto's heeft bij weinig bedrijven met milieu te maken. Negentig procent rijdt elektrisch vanuit fiscaal oogpunt, dus zonder 0% bijtelling zou elektrisch rijden geen kans hebben. Druk van stakeholders zou dat kunnen veranderen."

Sape Jan Terpstra, Omrin: *De provincie doet het heel goed, net als de gemeenten Leeuwarden en Tytsjerksteradiel. Daar zit een aantal beleidsmakers met een hart voor duurzaamheid.*

"Dat zou al lokaal kunnen, door bijvoorbeeld de bedrijfsvoering van je buurman om de paar jaar aan een scan te onderwerpen. Zo houd je elkaar scherp", brainstormt Thom de Ruiter van Econvert verder. "Zeker is dat je met lokale ondernemers al veel kunt bereiken", vult Sape Jan Terpstra aan. "Zo hielp de Led Factory uit Leeuwarden ons met een alternatief voor de halogeen buitenverlichting van ons hoofdkantoor."

'Overheden vaak inconsistent'

Met de stelling dat de overheid duurzaam ondernemen moet (blijven) stimuleren, is iedereen het eens. Maar dat de wijze waarop veel beter kan, evenzo. "De overheid zou duurzaam ondernemen een extra stimulans kunnen geven door beleid onderling nog beter af te stemmen", zegt Terpstra van Omrin. "Ondernemers verwachten een consistente overheid en verwonderen zich als bij de een mogelijk is, wat bij de ander totaal onmogelijk is. Hier zit nog ruimte voor verbetering door dit met z'n allen op te pakken. Ondernemers moeten daar ook initiatief in nemen."

Ook Van Benthem stuit regelmatig op ongelijke bureaucratische drempels bij zijn advieswerk. "Het zou inderdaad wel

wat flexibeler en minder zwart-wit mogen. Het gebeurt regelmatig dat de ene kant stimuleert, terwijl de andere tegenhoudt." Terpstra: "Toch moet dat je als bedrijf niet tegenhouden. Je moet er doorheen. Dat merken wij wel bij de bouw van de REC in Harlingen."

Jan Schat, Autoschat: *"Zonder inzet van de gemeente hadden wij geen aardgas-tankstation gehad en was er nu geen Koploperproject voor duurzaam ondernemen."*

Maar naast kritiek zijn er ook lovende woorden over een aantal gemeenten en vooral de provincie Fryslân. Zo had Bram Dekker onlangs een constructief gesprek met gedeputeerde Poepjes die zijn bedrijf aandeed, en had Autoschat veel steun van de provincie bij de opzet van het Emobility Center. Ook Terpstra vindt dat de provincie het goed doet, net als de gemeenten Leeuwarden en Tytsjerksteradiel. "Bij die gemeenten zit een aantal beleidsmakers met een hart voor duurzaamheid."

Jan Schat knikt: "Zonder inzet van de gemeente hadden wij geen aardgastankstation gehad en was het Koploperproject voor duurzaam ondernemen, waaraan we meedoen, er niet geweest."

Minder beknellende regeltjes en een faciliterende overheid is dus de wens. Of daar meer subsidie bij hoort? Terpstra vindt van niet. "Subsidie moet slechts een stimulans zijn voor de korte termijn. Er zijn veel meer effectieve stimuleringsmaatregelen dan alleen financiële." Ruud Paap van Energy Valley is het daarmee eens. "Subsidie moet voor innovaties een duw in de rug zijn, niet iets structureels. Maar belangrijker nog is de voorbeeldfunctie die de overheid moet hebben. Zo zou bij iedere aanbesteding duurzaamheid een speerpunt moeten zijn. Dat heeft effect op lange termijn."

'Nederland kan leren van Duitsers'

Of het nieuwe kabinet wél de juiste formule weet te vinden is maar de vraag. Maar dat er wat moet gebeuren is duidelijk. Feit is namelijk dat Nederland in Europees opzicht achterloopt wat duurzame energie betreft. Thom de Ruiter ziet dan ook duidelijk verschil tussen Nederlands en het succesvolle Duitse stimuleringsbeleid. "Duitsland werkt volgens een gericht langetermijnplan. Men stimuleert voor lange tijd een specifieke duurzame tak, waaromheen vervolgens sterke industrieën ontstaan."

Nederlands beleid is vrij ad hoc. Dan dit, dan dat, de focus ontbreekt”, aldus de Drachtster ondernemer. “Eens, maar de Duitsers voeren ook wat duurzaamheid betreft een echte ‘industriepolitiek’, daar zijn we hier nog zeer terughoudend mee”, zegt Paap van Energy Valley. “En vergeet de heftige lobby van Shell niet”, vult De Ruiter aan. Paap: “De Duitse aanpak is in eerste instantie erg prijzig. Slaagt het plan, dan kan zo’n tak zijn eigen duurzame broek ophouden.”

Ruud Paap, Energy Valley:

“De Duitsers voeren ook wat duurzaamheid betreft een echte ‘industriepolitiek’, daar zijn we hier nog zeer terughoudend mee.”

Bij de Nederlandse inhaalslag ziet de projectmanager van Energy Valley een belangrijke rol weggelegd voor het Noorden. “Energie, en specifiek duurzame energie, wordt de motor van de noordelijke economie en daarmee nationale trekker op dit gebied. We zien steeds meer bedrijven uit de (duurzame) energiesector hier naartoe komen”, aldus Paap.

De provincie Fryslân excelleert vooral in watertechnologie en afvalverwerking. “Binnenkort voorzien we openbare gebouwen als scholen en gymzalen van energie uit afval”, illustreert Terpstra. “Of we daarvoor buitenslands afval importeren? Nee, onze centrales zitten vol met vooral Fries afval. En hoewel we daarmee veel energie opwekken, zou de gemeenschap nog meer geld besparen als mensen hun afval thuis beter scheiden.”

Duurzaamheid een hype?

Uit de duurzaamheidsbarometer (Pwc) blijkt dat in 2011 vijf procent van de bedrijven minder investeerde in duurzaam ondernemen dan het jaar ervoor. Daar tegenover stond dat maar liefst zo’n veertig procent de mvo-investeringen verhoogde. Met de stelling dat duurzaam ondernemen een hype is, zijn de meeste het dan ook oneens.

“Wij denken dat het absoluut geen hype is. Fossiele brandstoffen verdwijnen uit de bodem en dus uit productieprocessen. Duurzame energie is daarop het enige antwoord. Maar dat het nog niet overal even snel gaat, heeft niet alleen met overheidsbeleid te maken. Duurzaam ondernemen vraagt nu eenmaal om flinke veranderingen, iets waartegen de mens een natuurlijke afweer heeft. Het heeft tijd nodig”, aldus Van Benthem.

Ruud Paap ziet hier en daar wel de kenmerken van een hype. “Het woord ‘duurzaam’ wordt tegenwoordig overal opgeplakt. Dat kun je wel een hype noemen. Maar de contouren van echt duurzaam ondernemen worden steeds duidelijker. Het fenomeen raakt ingeburgerd en zal niet meer verdwijnen. Daarvoor is de noodzaak te hoog.” Thom de Ruiter reageert: “Wat is wel en niet duurzaam ondernemen; inderdaad nog een vrij grijs gebied. Het zou daarom goed zijn als de overheid bijvoorbeeld duidelijke richtlijnen zou opstellen voor duurzaam inkopen”, vindt ook Bram Dekker.

Peter Frank van Benthem, BMD Advies:

“Fossiele brandstoffen verdwijnen uit de bodem en dus uit productieprocessen. Duurzame energie is daarop het enige antwoord.”

Uiteindelijk zijn de acht heren het eens over de basis van duurzaam ondernemen; je moet het echt willen. En of die motivatie nu ontstaat door vraag vanuit de markt of een idealistische grondslag heeft, is niet zo van belang. En waar het de intrinsieke motivatie mist, zouden stakeholders elkaar moeten aansporen, al dan niet met hulp van de overheid.